

Verslag Open Dialogen NDS Cloud 2025 - compleet

Inleiding

Voor u ligt het gecombineerde verslag van de Open Dialogen NDS Cloud dd. 21.11.2025 03.12.2025 en 29.01.2026. Feedback en reacties van de aanwezige partijen zijn in deze versie verwerkt. In deze bijeenkomsten heeft een open dialoog plaatsgevonden met in totaal 69 marktpartijen over de ontwikkeling van een soevereine overheidscloud (zie lijst aan het einde). De aankondiging is gepubliceerd op 6 november 2025 ^{1 2}; op 8 januari 2026 gevolgd door de uitnodiging voor de, vanwege grote aantal aanmeldingen, benodigde derde ronde^{3 4}.

In deze sessies is samen met marktpartijen verkend hoe de cloudambities van de overheid ingevuld kunnen worden. De bijeenkomsten stonden open voor alle bedrijven en organisaties die in 2026 cloudinfrastructuur aan de overheid zouden kunnen leveren.

Het geheel is door ministerie BZK georganiseerd vanuit het NDS Cloudprogramma. Per sessie is een diverse groep marktpartijen van startup tot wereldwijde speler uitgenodigd en zijn leden van het NDS cloud aanjaagteam aangeschoven. Branchevereniging NLdigital heeft, net als Dutch Cloud Community (DCC), geadviseerd over de opzet van de dialoogsessies. Dit vanwege hun omvangrijke en diverse achterban. DCC was betrokken als brancheorganisatie voor specifiek de Nederlandse hosting-, cloud- en internetdienstverleners.

De sessies werden voorgezeten door Ron Kolkman, voorzitter van het Aanjaagteam NDS Cloud. Vanwege de grote belangstelling is ervoor gekozen om voor de derde sessie de werkvorm van de ICT-Markttoets te hanteren. Dat houdt in dat er aan vijf parallelle gesprekstafels in twee iteraties met verschillende samenstelling over de hoofdvragen gesproken is. De gesprekstafels werden geleid door onafhankelijke tafelvoorzitters van PBLQ.

¹ Tendered: <https://www.tendered.nl/aankondigingen/overzicht/400144>

² Digitale Overheid: <https://www.digitaleoverheid.nl/evenementen/open-dialoog-nds-cloud/>

³ <https://www.tendered.nl/aankondigingen/overzicht/407541> aankondiging derde ronde

⁴ <https://www.digitaleoverheid.nl/nieuws-nds/samenwerken-aan-de-digitale-toekomst-hoe-de-nds-marktpartijen-betrekt-bij-nds-prioriteiten/>

Werkwijze

De dialoog is als volgt uitgevoerd:

- Opstellen uitnodiging, criteria en vragen door BZK programmteam NDS Cloud.
- Advies van leden aanjaagteam NDS Cloud, NLdigital en Dutch Cloud Community.
- Openbaarmaking via Tendersnet, digitaleoverheid.nl en LinkedIn.
- Toepassing van criteria op aanmeldingen door programmteam.
- Verzending uitnodiging per ronde en vragen aan genodigden.
- Gespreksronde(s).
- Opstellen conceptverslag door programmteam NDS Cloud op basis van aantekeningen meerdere aanwezigen vanuit programmteam, voor derde ronde versterkt met PBLQ.
- Voorleggen conceptverslag aan deelnemers (na tweede ronde en na derde ronde).
- Verwerken tekstvoorstellen deelnemers.
- Het verslag van de eerste twee rondes is verspreid aan de deelnemers van de derde ronde.
- Het geconsolideerde verslag van de drie rondes is openbaar gemaakt (deze 1.0 versie).

Geconsolideerd verslag en samenvatting

Aan de gesprekstafels is veel gezegd. Om recht te doen aan de variatie is dit uitgebreid vastgelegd. In dit verslag worden geen namen (van deelnemers en aanwezige marktpartijen) genoemd, wel is waar van toepassing globaal aangeduid welk type deelnemer welk accent in de beantwoording heeft gegeven. Aangezien van iedere partij één vertegenwoordiger aanwezig is geweest, ongeacht grootte en aard van de partij, kan hieruit niet direct worden afgeleid hoe “de markt” over specifieke zaken denkt; daarvoor is het beeld te gevarieerd.

Voorafgaand aan dit uitgebreide verslag treft u een samenvatting aan. In deze samenvatting zijn keuzes gemaakt door het BZK programmteam. Deelnemers zijn in de gelegenheid geweest hierop te reageren met onderbouwde tekstvoorstellen. Eindredactie daarvan zal worden uitgevoerd door BZK.

Samenvatting

Onderstaande samenvatting is gemaakt op basis van het hierna volgende uitgebreide verslag, daarbij is geprobeerd recht te doen aan de frequentie waarmee bepaalde gezichtspunten genoemd zijn.

Deelnemers zijn het eens over:

- Deze vroegtijdige dialoog met de markt is positief.
- Een overheidsbrede soevereine clouddienst is nuttig.
- Overheid kan dit niet zonder hulp van de markt.
- Belang van standaarden en open source.
- Bepaal vraagkant duidelijker: (cloud)sovereiniteit voor welke overheidsapplicaties.
- Men ziet verschil tussen rijksoverheid en lagere overheden in behoeften/vraag.
- Kennis is schaars, samenwerking met opleidingen nodig.
- Teveel bureaucratie remt innovatie.
- Vraag en aanbod moeten in evenwicht zijn.
- De veranderkant en gevolgen voor eindgebruikers niet onderschatten.
- Volledige autonomie bestaat niet, met name hardware kan niet worden vervangen door puur Nederlandse of Europese waar.
- Exit-strategie moet veel meer aandacht krijgen.
- Kijk goed naar de data-kant en dataclassificatie; scheidt dit van functionaliteit.

Een grote meerderheid is het ook eens over:

- Het EU Cloud Sovereignty Framework is een interessante richting.
- Huidige markt biedt onvoldoende gelijk speelveld.
- Huidige SLMRijk proces is niet open genoeg voor nieuwe partijen.
- Risico van "gaia-x architectuur": te uitgebreid en teveel discussie.
- In eerste instantie richten op applicaties die cloud native zijn.
- Publiek-private samenwerking (PPS) kan, mits overheid zich voor langer committeert.
- Het nut van het begrippenkader dat als bijlage is meegestuurd.

Verschillen van gezichtspunt bestaan over de volgende onderwerpen:

1. Vormgeving soevereine clouddienst

- a. Nederlandse partijen zijn in staat aan vraag te voldoen, nu al op IaaS/PaaS en in toenemende mate op SaaS **of**
- b. Hybride model (met public hyperscale cloud naast private cloud) is noodzakelijk **of**
- c. Federatief model is de toekomst.

Argumenten waarom lokale (en ook niet hybride) oplossing (a) onvoldoende is: vereiste schaalgrootte voor cybersecurity, totale kosten, kosten van beheer en 24x7 support, onvoldoende arbeidskrachten en experts in Nederland, schaalgrootte benodigd voor innovatie, tekort aan elektriciteit in Nederland.

2. Nederlandse partijen verwachten van de overheid maatregelen om ongewenste overnames tegen te gaan en sterkere bescherming van eigen industrie.

3. Sommige partijen stellen dat het eenvoudiger is dan wordt gedacht. Andere partijen zien juist complexiteit.

4. De vraag of SaaS diensten soeverein gemaakt kunnen worden.
5. Verschillende beelden over wat een marktplaats is en of deze nodig is. Genoemde beelden: self-service portaal, overheidsbrede catalogus van diensten (PDC), dynamische inkoopstelsel.
6. Enkele partijen pleiten voor geheel open aanpak waarin gezamenlijk een ontwerp gemaakt wordt dat open source wordt en breed door partijen geïmplementeerd.

Over gedrag van de overheid en aandachtspunten voor de overheid:

- De overheid moet de standaarden strikter toepassen.
- Te veel pilots, te weinig opschaling (loopt vaak stuk op aanbestedingsperikelen).
- Maak een roadmap openbaar, zodat markt weet waar ze aan toe is.
- Investering door de overheid is randvoorwaardelijk.
- Onderlinge "concurrentie" tussen ODC's werkt remmend.

Uitwerking van de drie gespreksrondes

Inleiding bij de gespreksrondes

De voorzitter van het Aanjaagteam NDS Cloud - Ron Kolkman - heeft de context van de zes thema's van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) en de prioriteit Cloud geschetst. Zie voor zijn visie op NDS Cloud [dit artikel](#) en recente [updates op LinkedIn](#). Brede samenwerking met zowel marktpartijen als binnen de overheid is een van de kernpunten.

Vraag 1. Vormgeving overheidsbrede soevereine clouddienst

Hoe zou u de overheidsbrede brede soevereine clouddienst vormgeven uitgaande van de gestelde minimumeisen? In de derde ronde betrof dit vraag 1a en 1b.

Partijen zien de noodzaak van een dergelijke voorziening en benadrukken dat de overheid dit niet zonder hulp van de markt kan.

Meerdere Nederlandse marktpartijen geven aan soevereine IaaS en PaaS-diensten te leveren, draaiend op hardware in eigendom op Nederlandse bodem. Deze dienstverleners bieden ook de voor SaaS benodigde infrastructuur. Het dienstenpalet is minder breed dan bij hyperscalers, maar voldoet voor wat de overheid vraagt voor cloud native applicaties. Zie [Dutch Alternatives website](#). Samenwerkende Nederlandse partijen zijn gezamenlijk in staat voldoende schaal te bieden en gestandaardiseerde diensten te leveren, waarbij van de een naar de ander kan worden overgestapt op basis van marktwerking.

Enkele Nederlandse partijen geven aan dat er veel EU technologie en frameworks zijn, die goed genoeg bruikbaar zijn om op basis van open source en open standaarden in de behoefte aan een soevereine clouddienst te voorzien. Duitsland wordt door meerdere partijen als voorbeeld genoemd. Digitalisering is daar relatief laat gestart, maar nu is er een samenhangende beleidsmatige aanpak om soevereine cloud op te schalen (dit is in recente GovTech bezoeken ook zichtbaarder geworden). Naast Duitsland worden Noorwegen en Zuid Europa als landen met interessante ontwikkelingen genoemd. In alle gevallen gaat het om de organisatievorm en de wijze waarop de overheid adoptie stuurt.

Europese marktpartijen van buiten Nederland noemen ESTIA, de European Sovereign Tech Industry Alliance, die zich inzet voor een Europese (wettelijke) standaard voor dergelijke soevereine clouddiensten die begin 2026 wordt gelanceerd. Standaarden zullen elementen overnemen van bestaande nationale standaarden als SecNumCloud, C5 of de Nederlandse BIO (die in vergelijking met voorgaande standaarden minder ingaat op specifieke cloudeisen).

Eén Europese en één Nederlandse partij die samenwerken met hyperscalers stellen dat het risico bestaat dat een overheidsclouddienst teveel als technische oplossing wordt aanbesteed. Het is volgens hen beter dit op dienstniveau uit te vragen. Deze partijen geven aan dat een hybride model (met public hyperscale cloud naast private cloud) noodzakelijk is om het beheer kostenefficiënt te houden en dat inzet van mensen van binnen de gehele EER noodzakelijk is, omdat de benodigde expertise in de Nederlandse arbeidsmarkt onvoldoende beschikbaar is. Een genuanceerd hybride beleid met een cloud continuüm waarbij de business continuity eisen en dataclassificatie bepalen wat waar

mag draaien. Dit vereist een flinke stap vooruit in het stringenter classificeren van data in de werkprocessen van de overheid.

Enkele internationale partijen geven aan dat het uitsluiten van niet-EU aanbieders niet realistisch is, maar dat de focus op portabiliteit en mogelijkheid tot exit dan wel een voorwaarde is. Deze partijen benadrukken dat zij middels Europese (of Nederlandse) BV's en puur Europees personeel voldoende afscherming van buitenlandse invloeden bieden. Zij adviseren om niet zelf een Cloud te bouwen maar een regievoeringsrol te pakken. Voor deze rol kan de NDS zelf, of met hulp van inhuur, de richting bepalen en vervolgens de invulling aan de markt overlaten. Dit gebaseerd op open frameworks en standaarden die binnen de EER belangrijk zijn. Dit zou als voordeel hebben dat Nederland gebruik kan maken van internationale ervaring en Europese cloud & AI datacentercapaciteit en -expertise. Dit brengt een versnelling van de uitrol en een kostenverlaging met zich mee. Daarnaast maakt dit ook de internationale uitwisseling van kennis en kunde binnen de diverse overheden mogelijk.

Enkele partijen die al langere tijd clouddiensten leveren in Nederland, stellen dat het niet zo complex hoeft te zijn. Er is voldoende budget om als overheid voor een fractie van de kosten (van externe inhuur) dit zelf op te zetten. Er is voldoende gekwalificeerd personeel te vinden dat dit voor de overheid wil doen. Die mensen dienen dan wel ruimte te krijgen en structureel blijvend te kunnen investeren in kennisontwikkeling. De kleinere Nederlandse spelers werken hierin al voldoende samen om schaalgrootte te realiseren. En als federatief wordt gewerkt kan op basis van Europees aanbod al veel worden gedaan ten opzichte van het totaalaanbod van hyperscalers. Aan een andere tafel wordt het federatieve model van SURF genoemd als herbruikbaar.

Deelnemende internationaal opererende bedrijven/hyperscalers geven aan de behoefte aan soevereiniteit te begrijpen. Zij geven aan dat toegang tot hun innovatieve portfolio voor de overheid gewenst zal blijven. Ook Europese partijen die met hen samenwerken benadrukken dit. Een ander benadrukt dat niet alle Amerikaanse bedrijven hetzelfde zijn.

Twee grote hyperscalers benadrukken daarbij dat het een illusie is "zelf een cloud te bouwen". Eén hyperscaler benadrukt de noodzaak van schaalgrootte en enorme investeringen om de weerbaarheid in het licht van statelijke actoren op pijl te houden. Zij benadrukken de schaalgrootte waarop innovatie plaats vindt en andere internationale partijen bevestigen dat. Een andere hyperscaler stelt dat er teveel vanuit de techniek gekeken wordt, het businessvraagstuk dat opgelost moet worden is bepalender en daarvoor is de hele piramide nodig en niet alleen een soevereine cloud. Ook benadrukt deze partij de innovatiekracht. Mede vanuit situaties waarbij afnemers van de ene hyperscaler naar de andere overstappen wordt benadrukt dat er vaak veel meer (juridische) mogelijkheden in contracten bestaan om over te stappen dan waar in de praktijk van gebruik gemaakt wordt; goed juridisch advies is van belang.

Eén hyperscaler geeft aan dat ook vanuit hun gezichtspunt er onvoldoende sprake is van een open markt met gelijke kansen. Andere aanwezigen aan die tafel bevestigen dit.

Vanuit ander perspectief benadrukt een van de hyperscalers het cultuuraspect: zou de overheid gunnen dat de CTO meer in de lead is en dat digital natives een grotere invloed hebben op de keuzes.

Partijen die het SLMRijk aanmeldproces al hebben doorlopen, bepleiten het belang ervan. Alle leveranciers dienen langs dezelfde meetlat te worden gelegd. Partijen die (nog) niet door dit aanmeldproces gegaan zijn, hebben er enige kritiek op: "te ingewikkeld om aan te tonen dat je voldoet" en forse doorlooptijd en complexiteit.

Meerdere partijen bepleiten een hybride opzet waarbij de soevereine overheidsclouddienst in één geheel met public cloud geleverd wordt. Daarbij moeten er duidelijke kaders zijn om te bepalen welke workload in welk deel draait (private of public), deze kaders dienen uit te gaan van de verwerkte informatie/data.

Het EU Cloud Sovereignty Framework wordt door meerdere partijen als interessante richting genoemd. De gelaagdheid ervan wordt als een pré gezien.

Van verschillende kanten wordt opgemerkt dat het uitmaakt "voor wat" je deze clouddiensten levert. De overheid wordt opgeroepen haar vraag beter te specificeren. Geef preciezer aan waar deze overheidsbrede soevereine clouddienst voor nodig is, welke use cases c.q. workloads grotere soevereiniteit vragen. Een Nederlandse leverancier benadrukt het belang dit te kwantificeren en daarbij ook de bovengrens voor noodsituaties mee te nemen (les uit covid).

Worden deze clouddiensten aan alle medewerkers van de overheid ter beschikking gesteld? Of, nog breder, ook aan burgers? (De voorzitter geeft aan dat dat laatste niet het plan is).

Door meerdere Nederlandse en Europese partijen wordt benadrukt dat slechts een deel van het cloudaanbod nodig is voor bepaalde use cases. Gegeven de grotere behoefte aan soevereiniteit bepleiten zij het tijdelijk accepteren van minder gebruiksvriendelijkheid en functionaliteit om zo nieuwe meer soevereine diensten tot ontwikkeling te laten komen.

Er wordt gevraagd in hoeverre Defensie in scope is van het NDS programma. Aangegeven wordt dat Defensie uitgezonderd is maar dat er onderling wel intensief wordt afgestemd. Een andere partij vraagt of de behoefte aan soevereine clouddiensten verder gaat dan de smalle definitie van vitale diensten. Aangegeven wordt dat het breder is dan dat, niet in de laatste plaats omdat steeds meer overheidsdiensten als vitaal gezien worden. Het UWV wordt als voorbeeld aangehaald: een groot deel van de dienstverlening aan burgers en ondernemers van dergelijke uitvoeringsorganisaties is vitaal en vraagt om soevereiniteit. Indien het ook om AI-workloads gaat heeft dat impact. Enkele partijen geven aan dat dat bij uitstek om een grote schaalgrootte vraagt.

Om dit als effectieve oplossing voor de overheidsbrede soevereine clouddienst in te zetten worden de volgende aandachtspunten genoemd (antwoorden op vraag 1c in de derde ronde aangaande randvoorwaarden en risico's zijn hier verwerkt):

- Standaardisatie zodat de diensten een coherent geheel per laag (IaaS, Paas...) vormen.
- Zorg voor gestandaardiseerde API's, security baselines en IAM. Bepaal één "werkmodel" ongeacht of deze voorziening centraal of gedistribueerd is.
- Vendor portabiliteit en standaarden zijn key. De recente aankondiging van AWS-Google (beiden niet aan tafel in betreffende sessie) wordt genoemd als interessante stap naar grotere portabiliteit. Meerdere partijen geven aan dat dataportabiliteit en het data aspect van exit-strategieën aandacht behoeft (hoe data praktisch

exporteerbaar is, welke tijdslijnen daarbij vastgelegd worden, welke eisen, ketenafspraken en zeggenschap).

- Haven+ is interessant en belangrijk. Het is gewenst dit verder uit te bouwen voor verdere standaardisatie. Let wel goed op dat geen nieuwe standaard wordt verzonnen ("die zogenaamd alle andere overbodig maakt") en dat langdurig in werking blijven van standaarden geborgd is. Sluit waar dat maar enigszins kan aan op Europese standaarden en voorkom specifieke Nederlandse standaardisatie en kaders. Geen enkele partij geeft aan dat de focus op containers, cloud native en standaardisatie op de Kubernetes laag (Haven) een vreemde keuze is; enige kanttekening is dat dit open moet blijven voor innovaties die er ook op die laag zullen zijn.
- Zorg dat alle cloud-aspecten (zie definities) aanwezig zijn, in het bijzonder self-service.
- Voorbeeld van een cloudaspect waar de markt (veel) beter in is: dienstverlening zo inrichten dat er op efficiënte manier patchmanagement gedaan wordt en altijd de laatste versies benut worden. Meer in het algemeen is de markt nodig om efficiency goed te krijgen gegeven de schaalgrootte.
- Kennis is schaars waardoor er nu al een groot tekort bij delen van de overheid is om omgevingen te beheren, aldus enkele partijen die nu bij het leveren van clouddiensten aan de overheid betrokken zijn. Hierdoor wordt bijvoorbeeld in de cloudstrategie van een van de andere overheidsdomeinen gekozen voor een multicloud-strategie. Deze partijen waarschuwen voor onderschatting van beheer en dienstverlening wanneer dat intern binnen de overheid wordt georganiseerd. Als daarvoor wordt gekozen is het essentieel dat medewerkers de ruimte krijgen, zodat het aantrekkelijk is voor de technische profielen die daarvoor nodig zijn. Het kan wel binnen de overheid, de schaalgrootte van de overheid is daarvoor voldoende, geven twee Nederlandse partijen met veel ervaring in het bieden van clouddiensten aan, maar dan moet de overheid een daarbij passend HR beleid invoeren.
- Om te voorzien in voldoende medewerkers is samenwerking met opleidingen nodig.
- Onderschat opzetten van eigen datacenters niet, er zijn bijvoorbeeld echte beperkingen in energielevering.
- Vanwege energieschaarste is het gebruik van datacentercapaciteit in andere EU landen nodig.
- De hoge kosten van 24 x 7 ondersteuning, met name als het verplicht is deze geheel vanuit Nederland of EU te leveren, worden door meerdere partijen genoemd als argument voor schaalgrootte en inzet van medewerkers van buiten EER (follow the sun principe).
- Let op met te strikte eisen aan overheidseigendom en fully air gapped cloud. Het kostenplaatje daarvan loopt gauw op. Bepaal de echte behoefte!
- Wees kritisch waar wordt geïnvesteerd en stel de vraag wat de kosten voor de belastingbetaler zijn als een foute keuze wordt gemaakt.
- Werk met meerdere horizons. Sommige zaken kunnen relatief snel, maar niet alles. Horizon 1 (2026) moet gericht zijn op de definitie van wat nodig is. Horizon 2 schaalt dat op, bijvoorbeeld middels PPS/joint-venture als in Duitsland en Frankrijk. Horizon 3 is verdere integratie en federatie als uitgewerkt in IPCEI CIS.
- Wat betreft soevereiniteit: moet het Nederlands zijn of Europees (EU)? In meerdere gesprekken wordt aangegeven dat soevereiniteit uiteindelijk Nederlands moet zijn. Naast de vraag wat soevereiniteit is geldt hier ook de praktische opmerking van een grote consultancy/integrator dat wachten op Europese oplossingen (te) lang duurt.

- Vergeet de denkrichting van IPCEI CIS niet. Richting kleinere gekoppelde modulaire datacenters die 1 Europese cloud vormen en hergebruik wat er in het kader van dataspace aan federatieve concepten is ontwikkeld, bijvoorbeeld op het gebied van geautomatiseerde SLA-resolutie en andere open container technologie. Partijen die betrokken zijn bij 8ra.com (IPCEI CIS initiatief) geven aan dat ze verwachten dat dergelijke federatieve oplossingen het beste antwoord vormen. Breder wordt gesteld dat “één is geen” en “one size fits all” argumenten zijn voor federatieve oplossingen.
- Niet alle partijen zijn overtuigd van het EU Cloud Sovereignty Framework. Er wordt verwezen naar kritiek van de [CISPE](#) daarop. Anderen maken alleen de kanttekening dat SEAL4 voor hardware hoe dan ook niet haalbaar is, al kan daar op basis van EU beleid wel in aantal jaren naar toe worden gewerkt. Er is momenteel geen Europese leverancier van GPU's of andere AI-specifieke chips; wereldwijde productieketens zijn een gegeven. Anderen waarschuwen voor “sovereignty washing” en geven aan dat harde controles als in EUCS vastgelegd moeten worden.
- Een andere partij benadrukt het belang van de [EU Cloud en AI Act](#) waaraan gewerkt wordt en die een juridisch zwaarder kader zal bieden dat het huidige EU Cloud Sovereignty Framework.
- De eenzijdige focus op soevereiniteit dreigt ertoe te leiden dat de aandacht voor security (wat meer is en iets anders is dan enkel soevereiniteit) vermindert.
- NIS2 is een belangrijke drijfveer. Grote inspanning nodig om die te implementeren en overheid moet bijvoorbeeld zelf in staat zijn componenten te scannen op security gebreken. Dit is nu veel te beperkt (alleen voor Defensiedomein).
- Business continuity (waar soevereiniteit mee gerelateerd is) is een ketenvraagstuk, de hele connectiviteitskant/netwerk is hierin bijvoorbeeld ook een schakel en daarin zijn er altijd restrisico's en is het de vraag welk restrisico wel of niet wordt geaccepteerd. Schiphol als voorbeeld waar voor de logistieke afhandeling van vluchten een eigen rekencentrum benut wordt, maar na de afhandeling de logistieke gegevens naar een public cloud gaan voor forecasting-doeleinden.
- Denk na over de exit-strategie. Exit strategie dient zo stevig te zijn dat dit de risico's van een ongewenste overname door niet EU-partijen mitigeert.
- Kijk goed naar de data-kant en dataclassificatie; scheidt dit van functionaliteit. Hierbij wordt de Common Ground visie van de gemeenten als een voorbeeld genoemd.
- Hoewel er binnen overheden al veel is geclassificeerd, sluit deze classificatie niet altijd aan op Europese soevereiniteitskaders. Een actualisatie en harmonisatie is noodzakelijk om consistent beleid mogelijk te maken.
- Enkele partijen geven aan dat de vraag op zich goed aan te besteden is.
- Het meeste werk zit in het voortraject van migraties naar (nieuwe) clouddiensten en de transformatie van legacysystemen.
- Kies als overheid één stack of - indien dat vanwege vendor lock in gewenst is - enkele stacks. Probeer niet een hyperscaler te zijn met heel veel verschillende stacks, houd het simpel en wees selectief op PaaS. Het onderste deel van de stack moet strakker vastliggen. Techniek is niet democratisch; in hogere (software)lagen kan je meer vrijheid toestaan.
- Stel deze stack(s) beschikbaar in een opleidingsversie zodat nieuwe vakbekwame mensen ermee worden opgeleid. Ook een hyperscaler geeft aan kennisinitiatieven te willen ondersteunen, ook als deze breder zijn dan het eigen portfolio.
- Diversifieer stacks naar de eisen voor AI-workloads, High Performance Computing (HPC) en PaaS. Partijen verschillen van mening over de vraag of nieuwe clouddiensten op GPU's (of andere AI enabled CPU's) gebaseerd moeten zijn of dat er

naast AI juist focus moet zijn op eenvoudigere niet AI clouddiensten. Dit hangt uiteraard ook af van de vraagkant en prioriteitstelling vanuit de overheidsafnemers.

- Zorg dat de stack zo gestandaardiseerd is dat meerdere partijen deze kunnen leveren. Bij een contractwijziging na aanbesteding kan dan goed worden overgestapt en bij een (ongewenste) overname van de leverancier is er dan een uitvoerbare exit-strategie. Benut daarbij [CNCF](#) en open standaarden.
- Stack gebaseerd op open source componenten is een basisvoorwaarde.
- Een specialist in data-infrastructuuroplossingen voor datacentra benadrukt dat men vaak vergeet hoeveel mogelijkheden er al bestaan om met data-infrastructuur-technologie veiligheids-, schaalbaarheids- en dataportabiliteitsvraagstukken op te lossen. Door data, onafhankelijk van de applicatie, verplaatsbaar te maken tussen clouddiensten houdt de overheid de regie over waar data staat, wie er toegang toe heeft en hoe snel (en betaalbaar) data kan worden verplaatst. Dit op basis van een goed ontworpen opslag- en infrastructuurlaag zonder vendor lock-in en gebaseerd op open toegangsprotocollen – die de overheid maximale controle en een hoge mate van datasoevereiniteit biedt.
- Een ander noemt versleuteling met key management in eigen beheer als technologische maatregelen die bijdragen aan autonomie.
- Nederlandse partijen met achtergrond in academische datacentra en AMX benoemen dat Nederland eerder een sterke eigen innovatie en industrie had die op "internet/datacenter"-gebied voorop liep en dat het wenselijk is die eigen kracht niet te onderschatten.
- Partijen die nu leveren aan ODC's geven aan dat de onderlinge "concurrentie" tussen deze ODC's een ernstig issue is: als de ene iets nieuws ontwikkelt (al dan niet met een marktpartij) doet de ander dat nogmaals (veelal met andere marktpartij). Om tot samenwerking te komen zou echt een andere aansturing nodig zijn.

Ten aanzien van overheidsdatacentra (ODC's) stelt een partij een drie laags model voor:

- Hardware gehuisvest in een ODC.
- Op een open standaarden gebaseerd platform beheerd door een vertrouwde partner (marktpartij).
- Mogelijkheid voor marktpartijen om daar bovenop SaaS diensten aan te bieden.

Meer in het algemeen is aandacht voor de hele keten (c.q. stack) van belang. Bij afname van SaaS is vaak sprake van levering vanuit een cloud van een derde partij. Bij levering binnen de overheid is vaak sprake van een keten van meerdere overheidsorganisaties (bijvoorbeeld Standaard Platform - ODC Noord).

Wat betreft de minimumeisen wordt opgemerkt dat "Hardware eigendom van de overheid en gehuisvest in overheidsdatacentrum" te smal is geformuleerd. Het gaat om de zeggenschap over en toegang tot de hardware. Voor het eigendom en de financiering zijn allerlei modellen denkbaar, bijvoorbeeld lease met een clause dat de overheid het eigendom overneemt in bepaalde (nood)scenario's.

Een andere partij merkt op dat huisvesting in een overheidsdatacentrum suggereert dat de overheid een private cloud kan organiseren in haar eigen datacentrum. Dit wordt genuanceerd. Onderkend wordt dat er vele vormen zijn waarin de beoogde zeggenschap georganiseerd kan worden en dat een overheidsdatacentrum ook kan bestaan uit een samenstel van dienstverlening die (deels) is uitbesteed.

Eén van de Nederlandse partijen stelt dat het kernprobleem niet de locatie van hardware is, maar het ontbreken van een gestandaardiseerd selfservice-portaal dat een federatieve cloud ecosysteem van een verzameling marktpartijen ontsluit. Nederlandse partijen geven aan de ambitie te hebben hierin samen te willen werken.

De data blijft dan “binnen de overheid” zoals bijvoorbeeld in België gebeurt door deze onder te brengen in een utiliteitsbedrijf. Zie:

- <https://www.vlaanderen.be/digitaal-vlaanderen/onze-diensten-en-platformen/ict-raamcontracten/>
- <https://www.gcloud.belgium.be/nl/services>.

Meerdere andere partijen noemen vergelijkbare PPS of joint ventures met 51% overheidsaandelen als richting. Meerdere partijen benadrukken dat de overheid een te grote broek aantrekt als zij dit helemaal zelfstandig wil doen. Het proces kan worden versneld door ervaren mensen vanuit marktpartijen mee te laten werken in het doorontwikkelen van de ODCs. Kopiëren wat er al is in de markt en hergebruik volstaat.

Op het eerste gezicht is er verschil van inzicht over de complexiteit. Sommige partijen stellen dat het eenvoudiger is dan wordt gedacht. Andere partijen zien juist complexiteit. Het puur technische aspect van de te leveren diensten wordt breed als eenvoudig gezien. Als complexer wordt genoemd:

- Als men gebruik wil maken (of nu al maakt en een exit zoekt) van een groot deel van het dienstenportfolio van een hyperscaler.
- De basisdienst is inderdaad relatief eenvoudig. Maar voor iedere afnemer moet deze geconfigureerd worden, gezien de grote verschillen tussen de 100den overheden is dat niet “simpel”.
- De zachte kant van dienstverlening. Dit is moeilijker te standaardiseren en hiervoor zal politieke druk nodig zijn om de neiging tot willen hebben van eigen oplossingen per overheid te doorbreken.

Om te zorgen dat de relatieve technische eenvoud benut kan worden:

- Begin eenvoudig en bouw daarop door.
- In eerste instantie richten op applicaties die al cloud native zijn. Behulpzaam is dat SaaS inmiddels in hoge mate cloud native is; ook voor lokaal gebruikte voorbeelden als Mendix en Esri (GIS-software).

Er is verschil van inzicht over de vraag of SaaS diensten soeverein gemaakt kunnen worden. Sommige partijen geven aan dat dit wordt belemmerd door (het ontbreken van) economy of scale. Andere partijen stellen dat dit goed doorbroken kan worden, omdat het beheer zodanig geautomatiseerd kan worden dat de kostenkant wel meevalt; dat de enorme schaalgrootte van hyperscalers daar niet zo’n grote rol in speelt (en dat die schaalgrootte vooral voor investeringen in nieuwe diensten, zoals AI gestoken wordt). Meerdere partijen geven aan dat de overheid aanbod van SaaS of andere diensten als volledige stack bepaald door de leverancier niet moet accepteren.

Met name de kleinere (Nederlandse) partijen bepleiten het belang van open source; één van hen noemt echter ook dat het grote Microsoft development ecosysteem wel ondersteund moet worden, ook via de vele third parties/MS-partners.

Men ziet verschil tussen rijksoverheid en gemeenten. Op het niveau van gemeenten lijkt er meer ruimte om met samenwerkende Nederlandse spelers een gestandaardiseerd aanbod op te zetten vanuit meerdere partijen. Termen als consortium, dynamisch inkoopstelsel, constructies die overname door niet-EU partij voorkomen, raamcontracten met meerdere aanbieders erin, worden genoemd.

Vraag 2 Vormgeving overheidsmarktplaats

In de derde ronde betrof dit vraag 1d.

Over de term “marktplaats” bestaan verschillende beelden. Sommigen vinden het een onjuiste benaming die teveel suggereert dat daar direct iets kan worden gekocht. Als positieve illustratie wordt het Australische voorbeeld genoemd dat door een aantal partijen als een goede richting gezien wordt. Bovengenoemde bij vraag 1 genoemde self-service portaal van een cloud eco-systeem, wordt geassocieerd met dit idee van een marktplaats. Een flink aantal partijen ziet dit als een gewenste richting.

Meerderden zien het nut van een open marktplaats en onderschrijven de in de plaat weergegeven gelaagdheid met bovenin strakkere eisen en onderin ook aanbod dat niet in overheidseigendom is. Daarbij wordt verwezen naar al bestaande initiatieven zoals DOME, distributed open marketplace for Europe. Met name kleinere overheden zoals bijvoorbeeld gemeenten hebben een dergelijk inkoopvehikel nodig om te zorgen dat ze diensten afnemen waarmee ze aan de eisen kunnen voldoen. Meerdere partijen associëren een marktplaats met een overheidsbrede catalogus van diensten (PDC).

Uit de gesprekken blijkt een duidelijk verschillend standpunt tussen Nederlandse partijen die vragen om wettelijke regels die lokale en kleinere partijen meer kans bieden innovaties in te brengen en te groeien enerzijds en grote internationale partijen die hechten aan onverkorte toepassing van bestaande op internationale verdragen gebaseerde wereldwijde marktmechanisme. Meerdere partijen verwachten hierin het beter benutten van ACM instrumenten. Voorbeelden van marktwerking issues zijn lock in op identiteiten van medewerkers (IAM), doorgifte conform “open” internet van e-mail en onvoldoende openheid van voor cybersecurity / monitoring cruciale datastromen.

Nederlandse partijen verwachten van de eigen overheid duidelijkere maatregelen om ongewenste overnames tegen te gaan. Van diverse zijden wordt een consortium bepleit waar je “uit” moet in geval van ongewenste overname of andere vormen met gouden aandelen of juridische verantwoording van “nationaal belang”.

Meerdere partijen associëren de “marktplaats” ook met dynamische inkoopssystemen zoals het Europese Dynamic Purchasing System met [CLOUD III DPS](#) als voorbeeld. Dit moet ertoe leiden dat er uit meerdere aanbieders gekozen kan worden waarbij vooraf gecheckt is dat deze over de benodigde “zwemdiploma’s” beschikken (basiscriteria voor toetreding tot de marktplaats). De bestaande aanbestedingsregels volstaan in principe om dit doel te bereiken. Op voorwaarde dat alle benodigde standaarden daadwerkelijk uitgevraagd worden en toegepast. Toch zijn er meerdere partijen die aangeven dat bestaande aanbestedingsregels onvoldoende werken, te vaak blijkt onvoldoende toetsbaar te zijn of echt aan criteria voldaan wordt en blijkt laagste prijs beoordeling bepalend. Daarnaast wordt het gebrek aan bescherming tegen verandering van

contractsituatie bij overnames genoemd (zowel ten aanzien van jurisdictie, als licentie- en prijspolitiek).

Meerdere partijen geven aan een eigen marktplaats aan te bieden waarin de eigen diensten beschikbaar zijn.

Met als aandachtspunten:

- Een marktplaats is een laag bovenop de bovengenoemde clouddiensten.
- De marktplaats wordt hier beschreven voor clouddiensten; in marktplaatsen van markt zijn echter ook SaaS diensten c.q. applicaties te vinden. Voorkom verwarring daaromtrent.
- In de "marktplaats" moet een seamless bestelproces mogelijk zijn.
- Diensten in de "marktplaats" moeten aantoonbaar aan de eisen (c.q. in bezit zijn van zwemdiploma) voldoen. Zoals bijvoorbeeld het Franse SecNumCloud, maar dan bij Nederlandse bedrijven.
- De basiscriteria voor toetreding moeten gebaseerd zijn op standaarden en niet op specifieke technologie.
- Teveel bureaucratie is een risico voor de marktplaats. Dit zou innovatieve nieuwe concepten buitensluiten. Overweeg categorieën van diensten.
- Vraag en aanbod in een marktplaats moeten in evenwicht zijn. Het moet zowel voor afnemers als voor aanbieders interessant zijn mee te doen.
- Innovatie versus standaardisatie wordt als moeilijk thema voor de marktplaats en bredere vraag-aanbod spel genoemd.
- Zo'n "marktplaats" geeft enerzijds aan "welke subdiensten er binnen het aanbod bestaan" en anderzijds aan welke criteria die voldoen. Dit mag niet vrijblijvend zijn, omdat het dan niet werkt.
- Leg niet teveel vast, zoals bij bijvoorbeeld Gaia-x het geval is.
- Het toevoegen van extra nationale eisen verhoogt complexiteit en belemmert markttoetreding zonder aantoonbare meerwaarde.
- Classificatie van workloads is van belang om te bepalen wat kan draaien op welk aanbod.
- De marktplaats moet golden paths⁵ tonen, belonen goed gedrag en alleen uitsluiten wat je echt niet wil.
- De [Dutch Alternatives website](#) van DCC en het initiatief om naar een keurmerk toe te werken.
- Alles via het te beperkte huidige SLMrijk laten lopen is ongewenst.
- Het belang van werkbare "contracting pathway" wordt benadrukt: tot de marktplaats toegelaten partijen zouden niet telkens opnieuw zware aanbestedingen met uitgebreid aantonen van criteria moeten hoeven doorlopen; voorbeelden uit het VK zijn hierbij genoemd (waarbij marktplaats en raamcontract-vormen beide denkbaar zijn).

⁵ Een golden path is een goed gedocumenteerde herbruikbare workflow die aangeeft hoe op een containerplatform (Kubernetes) een supply chain benut wordt om een web applicatie (of andere workload) te bouwen, scannen op kwetsbaarheden, testen, deployen en monitoren (vertaald van [CNCf Platforms White Paper](#)) zodanig dat sprake is van goede integratie van benodigde onderdelen en optimaal benutten van het platform.

- Als wordt doorgedaan met doorslaggevend aanbesteden op prijs (al dan niet via een marktplaats) blijven situaties als ongewenste overnames door partijen waarin externe investeerders deelnemen waarschijnlijk.
- Publiek-private samenwerking (PPS) kan werken. Dit vereist wel dat de overheid zich over langere periode daaraan committeert. Niet met de mond het belang van soevereiniteit belijden maar bij gunning contracten voor goedkopere niet soevereine aanbieder kiezen. Indien de marktplaats vorm heeft, opletten dat dit bij contractering niet alsnog tot mini-competities leidt die vastlopen in aanbestedingsbureaucratie.
- Een overheidsbrede marktplaats is aantrekkelijk voor afnemende overheden, maar is complex en waarschijnlijk onhaalbaar om op korte termijn op te zetten. Dit kan daarom worden beschouwd als een stip op de horizon waar naartoe kan worden gestuurd. DAS, keurmerk of federatie van kleinere marktplaatsen zijn mogelijke tussenstappen.

Eén internationale partij stelt zo'n marktplaats niet te zien (voor IaaS en PaaS) omdat de benodigde diensten per afnemer te specifiek geconfigureerd moeten worden. Het standaardiseren van SaaS-diensten die veel binnen de overheid voorkomen, ziet deze partij wel als belangrijke potentiële baat. Dus bij voorkeur een marktplaats voor dergelijke SaaS-diensten.

Eén partij ziet een marktplaats die medewerkers benutten om aanbod aan vraag te koppelen als achterhaald. AI agents zullen hierin bepalend worden. Het advies is daarom om nog te wachten met de inrichting van een marktplaats tot deze agents verder doorontwikkeld zijn.

Vraag 3: Transitie naar een overheidsbrede (soevereine) clouddienst

In ronde 3 is deze vraag expliciet gesteld. In dit verslag zijn bijbehorende opmerkingen onder de open vraag van ronde 1 en 2 ook bij dit punt verwerkt.

Aanpak

Deze vroegtijdige dialoog met de markt wordt als zeer positief genoemd. Het is goed dat er breed palet aan tafel zit. Een gesprek zonder slides is waardevol.

Er wordt gewaarschuwd voor "gaia-x achtige architectuur" met te uitgebreide documenten en teveel discussie terwijl anderen aangeven dat hier op het gebied van bijvoorbeeld federatieve oplossingen wel nu al waardevolle resultaten zijn.

De overheid moet de standaarden strikter toepassen. Om met de soevereine cloud succesvol te zijn, moeten standaarden veel rigoureuzer worden gehanteerd. Hierover bestaat unanimititeit bij de grotere en kleinere, internationale en lokale partijen. De overheid moet zich beter aan haar eigen regels en standaarden houden. Geen democratie rond (technische) standaarden en technische keuzes. En des te dieper je naar onderkant van de stack gaat, des te sterker geldt dat. Diverse partijen waarschuwen vanuit ervaring nadrukkelijk voor het gevaar van versnippering door verschillende eisen vanuit verschillende overheidslagen. Centrale sturing en handhaving van kaders zijn noodzakelijk.

Gevraagd wordt om als overheid een roadmap openbaar te maken, zodat marktpartijen weten waar ze aan toe zijn. Ook voor de vraagkant vanuit de overheid is een langjarige roadmap nodig zodat bijvoorbeeld gemeenten een overgang naar andere leveranciers op basis van soevereiniteitseisen kunnen laten aansluiten op contractovergangen.

Investering door de overheid is hiervoor randvoorwaardelijk, met name om kennis te borgen. Hierbij is een investeringsagenda van langer dan één kabinetsperiode noodzakelijk, aldus een internationale SaaS leverancier.

Diverse bedrijven geven aan bereid te zijn te investeren. Voorwaarde hiervoor is wel dat de overheid de standaard zet en daarover zekerheid biedt. Als investeringen van de markt worden gevraagd, heeft de markt duidelijke tijdslijnen nodig en garanties op afname gedurende bepaalde tijd door de overheid. Zonder langetermijnperspectief zullen marktpartijen niet investeren.

Meerdere partijen geven aan van de overheid een "statement" te verwachten en haar voorbeeldfunctie te gebruiken. Dit door duidelijk aan te geven voor welke workloads een hoge mate van soevereiniteit geëist wordt en daarop snel naar resultaten toe te werken. Vorming van een consortium van marktpartijen kan daarbij helpen. Covid wordt daarbij als voorbeeld genoemd. In een crisis kon de overheid plotseling snel en goed met de markt samen werken en oplossingen realiseren. Zie soevereiniteit als zo'n crisis.

Snelheid: Technisch kan de gevraagde dienst binnen enkele weken draaien. Een en ander contractueel inregelen kost meerdere maanden. Het opschalen en bestaande infrastructuurbudgetten aanwenden om meer applicaties naar de (soevereine) cloud te brengen is een meerjarig traject.

Indien vanuit het programma 10 architecten van diverse marktpartijen worden ingehuurd (vraag van de voorzitter) dan wordt door meerdere partijen aangegeven dat deze in staat zijn een ontwerp van de benodigde clouddiensten uit te werken, te reviewen en te valideren. Ook dat eerder in weken dan in vele maanden.

Verdere aandachtspunten en kansen bij de transitie:

- Ga niet eerst een jaar beleid uitwerken, kies een scope waarmee in 2026 eerste resultaten bereikt kunnen worden met daarna een groeimodel.
- Overweeg opzetten van nieuwe organisatie-vormen voor deze transitie. Deze verandering doorvoeren met en in bestaande overheidsorganisatie is complex.
- Werk risicogedreven en begin met die workloads waarvoor de soevereiniteit het meest belangrijk is. Meerdere partijen benadrukken de risicogedreven aanpak, hetgeen wil zeggen dat op basis van risico's voor bepaalde functionaliteit bepaald wordt welke soevereiniteits- en andere maatregelen van toepassing zijn in een gelaagde opbouw.
- Vermijd ideologisering: de keuzes aangaande de overheidsbrede clouddienst moeten afhangen van objectificeerbare risicoprofielen en dataclassificatie en niet op overtuigingen ('we zijn tegen big tech').
- Begin niet met een proof of concept. Technisch is een en ander voldoende bewezen, de uitdaging zit in het organiseren en op schaal toepassen.
- Werk langs meerdere parallelle sporen aan basis soevereine clouddienst, marktplaats en classificaties om tempo te maken.
- Begin met applicaties die Cloud-Native zijn.
- Enkele partijen pleiten voor geheel open aanpak waarin gezamenlijk een ontwerp gemaakt wordt dat open source wordt.
- Wees voorzichtig met het opnemen van AI in de eerste fase. AI-infrastructuur kent zeer korte innovatiecycli, grote contractvolumes en hoge eisen aan kennis en juridische slagkracht. Dat kan teveel afleiden.
- Andere partijen geven juist aan dat voor de specifieke vraag van een soevereine AI voor overheidsmedewerkers op korte termijn en grote schaal oplossingen vanuit de markt geleverd kunnen worden en dat dat een grote bijdrage zou leveren aan soevereiniteit.
- Deel ontwerp en standaarden vroegtijdig en transparant met de markt. Dit geeft marktpartijen duidelijkheid en stelt hen in staat tijdig te investeren. Een internationale consultancy/integrator merkt op dat een bredere samenstelling van het aanjaagteam, met ook inbreng van de markt, behulpzaam kan zijn. Dit wordt door enkele andere integrators onderschreven.
- De veranderkant en gevolgen voor eindgebruikers indien hogere soevereiniteitseisen leiden tot andere applicaties of functionaliteit moeten niet onderschat worden. Dit vereist planning, uitgebreide communicatie en voorbereiding. Verwaarlozen van gebruikersadoptie leidt er uiteindelijk toe dat er toch toepassingen gebruikt worden die buiten de kaders vallen (shadow it, tegenwoordig vaak SaaS). Eén partij adviseert daarom te beginnen met applicaties met weinig eindgebruikers (of zonder andere manier van werken voor eindgebruikers); met dien verstande dat het vermogen om eindgebruikersapplicaties op de soevereine clouddiensten te draaien uiteindelijk wel bepalend is voor succes.
- Developers vormen daarbij een aparte categorie eindgebruikers. Voor IaaS/PaaS is adoptie door developers bepalend voor het succes.

Open vraag 3 in ronde 1 en 2 en overige punten uit ronde 3.

- Momenteel zijn de exit-strategieën onvoldoende uitgewerkt. Om verder te komen (en verrassingen wanneer men naar andere aanbieder moet te voorkomen) is hier meer aandacht voor nodig. Cruciaal is dat een exitstrategie aan de voorkant wordt ontworpen en niet pas wanneer zich een probleem voordoet.
- Hardware kan niet vervangen worden door Nederlandse of Europese waar.
- Nut van het begrippenkader wordt bevestigd.
- Aan enkele tafels is benadrukt dat er zeer veel datacenters in Europa en in Nederland zijn en dat de overheid in principe de macht heeft daarop te sturen met als ultimatum remedium datacenters overnemen.
- Wat betreft SaaS geven partijen die betrokken zijn bij Nederlandse SaaS diensten voor bijvoorbeeld gemeenten aan dat zij graag zien dat soevereine clouddiensten van de overheid openstaan voor aanbieders van dergelijke SaaS als onderlaag om deze diensten vanuit te leveren.

Welke vorm van soevereiniteit?

Meerdere partijen stellen vragen bij "de EU". Waarom zou een aanbieder in Hongarije of Frankrijk niet net zozeer een issue kunnen zijn als in de VS? Juridische spelregels die veranderen en verkiezingen zijn er in veel landen. Voor de ene partij is dat reden om te stellen dat internationale samenwerking, ondanks deze situatie, noodzakelijk is. Voor de ander geldt dat dit een reden is om striktere Nederlandse soevereiniteit na te streven, die niet zomaar uitgebreid kan worden tot de EU. Wel Europees samenwerken, maar ook daar zonder hard afhankelijk te worden.

Complexiteit

Als niet wordt gestandaardiseerd is cloudtechnologie oneindig complex en opschalen is echt niet triviaal. Het toegroeien naar grote volumes op hyperscale schaal of zelfs in stappen daarheen leidt tot echt andere vraagstukken dan op kleinere schaal ook al is het ontwerp en de functionaliteit op het eerste gezicht gelijk. Een van de Nederlandse partijen is het daar niet mee eens waarop de twee aanwezige VS hyperscalers benadrukken dat ze niet de indruk willen wekken dat alleen VS-partijen tot die opschaling in staat zijn.

Voor wat betreft AI-workloads is de situatie dat de stand van de technologie zich iedere drie maanden vernieuwd.

Belemmering bij overheid (niet uitputtend)

Er worden veel pilots gedaan (onder de aanbestedingsgrens), maar de opschaling loopt vaak stuk op aanbestedingsperikelen. Een voorziening voor dergelijke opschalingen vanuit de NDS is gewenst.

De ene overheid mag niet altijd diensten van een andere overheid/overheidslaag benutten. Aangegeven wordt dat in kader van het NDS programma naar wettelijke middelen moet worden gekeken om dat te doorbreken. DigiD is ook een voorziening die overheidsbreed met dergelijke basis (Wet digitale overheid) gebruikt wordt.

Bijlage 1: De lijst van betrokken partijen

1. Accenture	36. NetApp
2. Atos	37. Netskope
3. AWS	38. NTT Data
4. Axians Communications Solutions	39. Onited
5. BIT	40. OPENVAS
6. Bizway BV	41. Oracle
7. Capgemini Nederland N.V.	42. Orange Business
8. Cegeka Nederland B.V.	43. OVHcloud
9. Centric	44. PinkRoccade Cloud Solutions
10. CGI	45. Previder
11. Cisco	46. Proximus NXT Nederland
12. Cloudflare	47. PwC
13. Conclusion	48. Quanza B.V.
14. Conscia Nederland B.V.	49. Red Hat Nederland
15. Crayon BV	50. Rubicon BV
16. Databricks	51. Salesforce
17. Deloitte	52. SAP
18. EGP	53. Schuberg Philis
19. Equinix	54. ServiceNow
20. Eurofiber	55. SLTN
21. EY Adviseurs B.V.	56. Soever Cloud
22. Google Cloud	57. Sopra Steria
23. Hitachi Vantara	58. SUSE
24. HPE Nederland BV	59. Tata Consultancy Services
25. IBM Nederland	60. Tech Tribes
26. Info Support	61. Thalassa Cloud BV
27. Intermax	62. Thales Group
28. Itility BV	63. TrueFullstaq
29. KPMG Advisory N.V.	64. t-systems
30. KPN	65. Tuxis
31. Kyndryl	66. Uniserver
32. Leaf Cloud	67. Vancis C&MS
33. Leaseweb Global	68. Varsity
34. Microsoft	69. Xenium Cloud Technologies B.V.
35. Nebul	

Per marktpartij heeft één vertegenwoordiger deelgenomen aan één gespreksronde. Geen enkele marktpartij is bij meer dan één ronde uitgenodigd geweest.

Openbaar verslag Open Dialogen NDS Cloud 26 februari 2026 versie 1.0

Bij alle drie de rondes hebben leden van het NDS Cloudaanjaagteam namens de overheid aan tafel gezeten en heeft het programmateam gefaciliteerd, op 29-1-2026 met extra ondersteuning van PBLQ.

Als waarnemer zijn bij alle drie de rondes aanwezig geweest, respectievelijk een vertegenwoordiger van:

- NLdigital.
- Dutch Cloud Community.

Bijlage 2. Vragen bij eerste twee rondes

Bijlage 3. Vragen bij derde ronde